

УДК 371.64

В. В. Гринько

*головний бібліотекар відділу соціокультурної роботи
Полтавської обласної бібліотеки для юнацтва
імені Олеся Гончара (Україна)*

А. В. Лисенко

*доцент кафедри українознавства,
культури та документознавства
Полтавського національного технічного університету
ім. Ю. Кондратюка, кандидат педагогічних наук,
доцент (Україна)*

О. В. Тєвікова

*доцент кафедри українознавства,
культури та документознавства
Полтавського національного технічного університету
ім. Ю. Кондратюка, кандидат історичних наук,
доцент (Україна)*

БІБЛІОТЕКА ЯК ЦЕНТР МЕДІАОСВІТИ

У статті автори проаналізували діяльність відділу соціокультурної роботи Полтавської обласної бібліотеки для юнацтва імені Олеся Гончара та його активне співробітництво з різними установами та організаціями з проблем медіаграмотності. Оскільки сьогодні суспільство потребує ширшого вироблення навичок медійної та інформаційної грамотності в умовах пропагандистсько-психологічних війн, одним із ключових завдань бібліотек є створення різноманітних проєктів та студій з проблем медіаосвіти

БИБЛИОТЕКА КАК ЦЕНТР МЕДИАОБРАЗОВАНИЯ

В статье проанализирована деятельность отдела социокультурной работы Полтавской областной библиотеки для юношества имени Олеса Гончара и его активное сотрудничество с различными учреждениями и организациями по проблемам медиаграмотности. Поскольку сегодня общество требует выработки навыков медийной и информационной грамотности в условиях пропагандистско-психологических войн, одной из ключевых задач библиотек является реализация различных проєктов и проведение исследований по проблемам медиаобразования.

LIBRARY AS A CENTRE FOR MEDIA EDUCATION

In the article, the authors analysed the activities of the department of socio-cultural work of the Poltava Regional Library for Youth named after Oles Honchar and his active cooperation with various institutions and organizations on media literacy issues. The emergence of new technologies in various spheres of public life helps libraries adapt to the modern information space and increase their competitiveness in the market. Today, society

needs more extensive media and information literacy skills in advocacy and psychological wars, which is focused on the creation of diverse projects and studies on media culture and media education.

Інтенсивність та обсяг документних потоків і масивів, що циркулюють у постіндустріальному суспільстві, змушують модернізувати систему пошуку й оброблення інформації, оптимізувати форми її репрезентування. Поява нових технологій у різних сферах суспільного життя допомагає бібліотекам і її працівникам адаптуватися до сучасного інформаційного простору, підвищувати свою конкурентоспроможність на ринку праці. Як зазначає Т. Сафонова: «Вони сприяють внесенню змін у структуру бібліотеки, кардинальній перебудові традиційних видів діяльності, виступають важливою умовою подальшого інноваційного розвитку бібліотечно-інформаційної сфери» [1, с. 23]. Прикладом інсталювання новітніх методів інформаційного обслуговування в професійну діяльність бібліотечних працівників є створення різноманітних проектів, студій з проблем медіакультури та медіаосвіти.

Так, працівники Полтавської обласної бібліотеки для юнацтва імені Олеся Гончара переконані, що в сучасних умовах інформаційного простору, коли до традиційних книжкових фондів нині додалися аудіо та відеоматеріали, електронні ресурси, соціальні мережі типу You Tube, Twitter, Facebook та інші, коли постійне зростання кількості їх користувачів стало вагомим аргументом у справі популяризації бібліотек, коли пріоритетним джерелом інформації у суспільстві став Інтернет і взяв на себе частину функцій бібліотеки, її традиційна роль потребує значних змін. Справедливо зауважує директор Інституту інформаційних технологій і засобів навчання НАПН України академік В. Биков: «Щоб інформаційний простір був гуманістичним, позитивно спрямованим і виконував виховні функції, він повинен бути насиченим відповідним контентом і необхідно зробити все можливе для того, щоб кожний новий винахід не завдавав шкоди, а служив на благо людині» [2, с. 234].

У світі інформаційних воєн і пропаганди, медіаграмотність і критичне мислення належать до ключових компетенцій, які дозволяють не губитися в інформаційному потоці. Останніми роками через «гібридну війну» в нашій країні питання медіаграмотності опинилося на порядку денному, тому що стало ще й питанням національної безпеки країни.

Оскільки працювати з інформацією пересічних громадян спеціально не навчали, тому саме бібліотеки як дієві центри комунікації мають стати в авангарді українського інформаційного фронту, одним із найдоступніших центрів медіаосвіти. Сучасний, креативний бібліотекар, який іде в ногу з часом, може долучитися до цієї почесної місії і зробити вагомий внесок у всебічну підготов-

ку учнівської та студентської молоді до безпечної та ефективної взаємодії із сучасними медіа, формування у них медіаобізнаності, медіаграмотності та медіакомпетентності.

Починаючи з 2010 року в Україні у системі освіти розгорнулася експериментальна діяльність та створення науково-методичних засад упровадження медіаосвіти в навчальних закладах. До цієї інноваційної програми увійшли лише 10 регіонів України. Оскільки обласна бібліотека для юнацтва імені Олеся Гончара тісно співпрацює зі школою, колективом було вирішено долучитися до медіаосвітньої діяльності. Бібліотека відкрила нову грань своєї роботи, заснувавши першу серед бібліотек області студію медіакультури та грамотності для молоді «Відкритий простір», керівником якої стала головний бібліотекар відділу соціокультурної роботи Валентина Гринько.

Мета роботи студії — навчити учасників орієнтуватися у сучасному медіапросторі, розуміти основні принципи функціонування різних видів ЗМІ, аналізувати, розшифровувати та використовувати закодовану в медіаповідомленнях інформацію, знати правила культури спілкування в інформаційному суспільстві та методи захисту від можливих негативних впливів у процесі масової комунікації. Студійці мали змогу творчо реалізуватися через засоби медіа, самостійно наповнювати інформаційний простір, створюючи відео-, аудіопродукти тощо. На заняттях учасники студії знайомилися з основними видами медіа та поняттям «інформаційна війна», аналізували український інформаційний простір та ті процеси, які в ньому відбуваються. Цікавими та змістовними були заняття за темами: «Медіа і діти», «Місце книги у світі медіа», «Критичне мислення в сучасному світі та протидія пропаганді», «У кожного своя «собачка» в голові», «Друковані мас-медіа. Структура сучасної газети», «Мистецтво оживих малюнків» (анімація) та інші. Особливу популярність серед студійців викликав модуль «Журналістське розслідування», адже журналістика — це професія, що динамічно розвивається. Студійці самостійно розробляли стратегію проведення розслідування та здійснювали пошук необхідної інформації про традиційне та дистанційне навчання, готували журналістські матеріали до Інтернет-видання «Новини Полтавщини».

У рамках роботи студії молодь займалася і власною медіаторчістю. Заняття, присвячені анімації та фотозйомці, дали простір для фантазії та втілення творчих задумів. У 2017 р. учасники проекту створили свій перший пластиліновий мультфільм «Шкільне кохання». Творчий доробок студії було представлено широкому загалу в м. Києві в рамках роботи V міжнародної науково-методичної конференції з медіаосвіти та медіа грамотності. Керівник студії «Відкритий простір» представила свої напрацювання з розвитку критичного,

креативного та піклувального мислення у секції «Медіаграмотність як громадянська компетентність». Вихованці студії медіакультури та грамотності мали змогу спробувати себе у ролі диктора та ведучого, співпрацюючи з телеканалами «ІРТ-Полтава» та «Місто+», маючи унікальну можливість побувати по той бік екрану.

З метою обміну досвідом на запрошення Полтавської обласної бібліотеки для юнацтва імені Олеса Гончара в березні 2018 р. письменниця А. Коршунова, яка вже понад сім років викладає медіаосвіту в Сумській обласній гімназії-інтернаті для обдарованих дітей та є керівником гуртка «Основи журналістики», в рамках роботи студії медіакультури та грамотності «Відкритий простір» провела інтерактивне заняття за темою «Маніпуляція свідомістю через викривлення історичної пам'яті».

Українське суспільство потребує ширшого вироблення навичок медійної та інформаційної грамотності своїх громадян в умовах пропагандистсько-психологічних війн. Заклади культури і, зокрема, бібліотеки — саме ті інституції, що мають усі можливості для того, щоб долучитися до формування медіаграмотного споживача. Саме тому бібліотека стала майданчиком для проведення тренінгів для користувачів різних вікових категорій і має власного медіатренера. Вперше у 2015 р. В. Гринько долучилась до Проєкту «Програма медіаграмотності для громадян» як тренер. Щорічно підвищуючи свою кваліфікацію, ділиться цікавими знахідками у проведенні тренінгів, сучасними методами роботи з медіасередовищем та напрацюваннями у сфері бібліотечно-го медіапростору. Для аудиторії дорослого віку постійно проводяться тренінги «Маніпуляції в ЗМІ та як їм протистояти», «Не потони в інформаційному дощі», «Механізми та фактори впливу медіа, види та технології маніпулювання мас-медіа», «Вірити не потрібно перевіряти: де ставимо кому?» та ін.

Бібліотека вже декілька років поспіль працює в напрямку поширення медіаосвітніх практик для своїх користувачів. Здобути за ці роки досвідом активно ділиться з колегами. Для бібліотекарів шкіл міста було проведено тренінг «Психологічні особливості сприйняття інформації: сучасна бібліотека для медіаграмотності користувачів». У рамках семінару-практикуму для працівників районних (міських) ЦБС та бібліотек ОТГ області, відповідальних за роботу з юнацтвом «Бібліотечне обслуговування молоді: розширення функцій та інноваційних напрямків» було проведено тренінг-практикум «Медіа- та інформаційна грамотність: новий функціонал бібліотеки» та майстер-клас «Психологічні гачки маніпулятора. Психотехнології в рекламі». Головним завданням заходу було представлення та знайомство з найкращим досвідом медіаосвітньої роботи з молоддю, а також показати, що бібліотекарі —

люди багатofункціональні, і в епоху бурхливого розвитку інформаційних технологій здатні зробити неабиякий внесок у формування культури безпечного медіаспоживання та спонукати молодь до реалізації власної творчості засобами сучасних медіа.

Налагоджено співробітництво бібліотеки з Полтавським обласним центром перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій. На виконання Програми розвитку місцевого самоврядування у Полтавській області у лютому 2017 року відбулося заняття для сільських і селищних голів на тему «Використання сучасних інформаційних технологій у діяльності органів публічного управління. Медіаграмотність публічного службовця».

Активно працюють бібліотекарі зі студентами, учителями та науковцями. Так, В. Гринько виступила з доповіддю «Медіаосвіта як новий функціонал бібліотеки» на Всеукраїнському науково-практичному семінарі «Впровадження медіаосвіти у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів», за результатами якого у 2017 р. було видано методичний збірник «Медіаосвіта у загальноосвітніх навчальних закладах Полтавської області: експериментальний пошук» [1]. У збірнику також представлено досвід спільної роботи студії «Відкритий простір» та КЗ «Полтавська загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів № 28 Полтавської міської ради Полтавської області», а учні закладу В. Гуміров та А. Менчинський, учасники літньої медіашколи, організованої Академією української преси, провели для студійців бібліотеки тренінг «Як створити шкільну газету».

Значною медіаосвітньою подією для бібліотеки стала участь у VI міжнародній науково-методичній конференції з медіаосвіти та медіаграмотності «Національна розмова: розвиток медіаграмотності в Україні» (2018 р., м. Київ). Захід мав на меті зібрати близько 200-т медіаосвітян для обміну професійним досвідом та практичними напрацюваннями.

Отже, робота в Полтавській обласній бібліотеці для юнацтва імені Олесея Гончара триває і успішно розвивається, тут вироблена власна стратегія організації та координації роботи структурних підрозділів, що дає підстави стверджувати, що цей напрям діяльності є стратегічно важливим, оскільки активне впровадження медіакультури та медіаграмотності в усі сфери життя молоді, громади — запорука міцної нації та сприяє єднанню громадян нашої держави.

Список основных джерел

1. Медіаосвіта у загальноосвітніх навчальних закладах Полтавської області: експериментальний пошук дослідно-експериментальної роботи всеукраїнського та регіонального рівнів / упор. К. М. Муліка. — Полтава : ПОІППО, 2017. — 182 с.

[Вернуться к статье](#)

2. Биков, В. Навчальне середовище сучасних педагогічних систем / В. Биков // Личность в Едином образовательном пространстве : сб. науч. статей I Международного образовательного форума? Запорожье, 5–7 мая 2010 г. / под науч. ред. проф. К. Крутий. — Запорожье : ООО ЛИПС ЛТД, 2010. — Ч. 2. — С. 234–243.

[Вернуться к статье](#)